

veje, Szilágyi Dénes, valamint dr. Tamási Varga Imre alapította, és ők is irányították. Nem sokáig létezett, de amíg fennállt, 1939 és 1942 között egész sor rendkívül provokatív röpiratot adott ki, amelyek a zsidó öntudat meggyökereztetését célozták, s ebben a szellemben próbálták nevelni politikailag mindazokat, akikhez írásaik révén eljutottak. Azt hirdették, hogy a hivatalos vezetés a maga beolvadási, asszimilációs irányvonalával végérvényesen csődbe jutott, és szorgalmazták, hogy a zsidók vándoroljanak ki Palesztinába. Ebből kifolyólag aktívan közreműködtek az illegális kivándorlást (Alija Bet) célzó tevékenységben.⁵⁷

Nem változott a vezető körök beállítottsága 1944 elején sem, amikor Hitler már az utolsó simításokat végeztette Magyarország megszállásának tervén.⁵⁸ S amikor a tragédia bekövetkezett, az öngazolás magyarázkodásba fordult át. A vezetés „megértést” tanúsított, igyekezett különbséget tenni a haza és vezető csoportjai között. A szegedi gettóban például a deportálás előtt röviddel a mohácsi rabbi egy prédikációjában azt hangoztatta, hogy az „üldöztetés ellenére is szeretnünk kell hazánkat, mert nem a haza tagadott meg bennünket, hanem csupán gonosz emberek”. Pár héttel korábban, 1944 áprilisában dr. Hevesi Ferenc neológ főrabbi arra biztatta a zsidóságot, hogy „imádkozzanak Istenhez önmagukért, családjukért, gyermekeikért, de mindenekelőtt és mindenekfölött magyar szülőhazájukért. Legyen a honszeretet, a kötelességteljesítés és az ima a vezérlőcsillagunk.”⁵⁹

És nem szűntek meg az okoskodások még akkor sem, amikor már gettóba, gyűjtőtáborba zárták, és deportálták őket. 1944. április közepe táján gyűjtötték gettóba az ország északkeleti részének zsidóságát. Az alföldi és dunántúli zsidóság ezt az intézkedést is „megértőleg” vette tudomásul, mondván, hogy a gyorsan közelgő szovjet frontra való tekintettel biztonsági intézkedésekre van szükség. Elfogadták azt az okoskodást, hogy a kárpátaljai zsidóságot, ezt a be nem olvadt, ortodox hitű és „idegen” elemet a szabotázs kísértésétől távol tartani csak úgy lehet, ha összezárják és elkülönítik őket, és végszükség esetén, a háború idejére áttelepítik valahová, Magyarország valamelyik más részére. Nemcsak a magyarországi zsidóság hiszékeny vezetői keltették ezt a tévhitet, de azok is, akik a zsidótanítási programot a legfelső szinten vezényelték. Közéjük tartozott Endre László, egyike a legszélsőségesebb zsidótanítóknak, akit elsőrendű felelősség terhel a magyarországi zsidóság megsemmisítéséért. Nála feltétlen helyeslésre talált az a vonal, amelyet a zsidó vezetéssel való kapcsolattartásban Eichmann javasolt. Május 26-án a budapesti Zsidó Tanács beadvánnyal fordult Jaross Andor belügyminiszterhez, kérve a deportálások leállítását. Endre az irat hátoldalán a következő megjegyzést tette: